

HOTĂRÂREA CURȚII
9 FEBRUARIE 1994*

Salomone Haim
împotriva
Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Bundessozialgericht)

„Stabilire și prestare de servicii – Medic stomatolog – Recunoașterea titlurilor de calificare”

Cauza C-319/92

În cauza C-319/92,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Bundessozialgericht, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Salomone Haim

și

Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein

unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 20 din Directiva 78/686/CEE a Consiliului din 25 iulie 1978 privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și a altor titluri de calificare oficială ca medic stomatolog, inclusiv măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului de stabilire și a libertății de a presta servicii (JO L 233, p. 1) și, în subsidiar, a articolului 52 din Tratatul CEE,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, M. Díez de Velasco și D. A. O. Edward (raportor), președinți de cameră, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler și M. Zuleeg, judecători,

avocat general: domnul M. Darmon,
grefier: domnul H. von Holstein, grefier adjunct,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

- pentru domnul Salomone Haim, de către Dietrich Ehle, avocat la Köln,
- pentru Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein, de către Peter Scholich, avocat la Köln,
- pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnul Jürgen Grunwald, membru al Serviciului Juridic, în calitate de agent,

având în vedere raportul de ședință,

---

*Limba de procedură: germana.

după ascultarea observațiilor orale ale domnului Salomone Haim și ale Comisiei prezentate în ședința din 6 octombrie 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 noiembrie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 20 mai 1992, primită la Curte la 28 iulie 1992, Bundessozialgericht din Germania a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, trei întrebări preliminare privind interpretarea articolului 20 din Directiva 78/686/CEE a Consiliului din 25 iulie 1978 privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și a altor titluri de calificare oficială ca medic stomatolog, inclusiv măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului de stabilire și a libertății de a presta servicii (JO L 233, p. 1) și, în subsidiar, a articolului 52 din Tratatul CEE.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între domnul Salomone Haim și Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein (Asociația medicilor stomatologi din sistemul de securitate socială din Renania de Nord, denumită în continuare „KVN”) cu privire la refuzul acesteia de a-l înscrie în registrul german al medicilor stomatologi care aparțin unui sistem de securitate socială.

3 Directiva 78/686 vizează recunoașterea reciprocă, de către statele membre, a diplomelor de medic stomatolog, enumerate în mod restrictiv la articolul 3 și emise de către aceste state. Coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind activitățile medicilor stomatologi este asigurată de Directiva 78/687/CEE a Consiliului din 25 iulie 1978 (JO L 233, p. 10). Conform articolului 2 din Directiva 78/686, diplomele emise de un stat membru, în conformitate cu criteriile minime de formare teoretică și practică, definite de Directiva 78/687, sunt recunoscute automat în celelalte state membre.

4 În conformitate cu articolul 20 din Directiva 78/686:

„Statele membre care impun resortisanților lor încheierea unui stagiu de pregătire pentru a fi recunoscuți ca medici stomatologi într-un sistem de securitate socială pot impune aceeași obligație și resortisanților altor state membre pe o perioadă de opt ani de la data notificării prezentei directive. Cu toate acestea, durata stagiului nu poate depăși șase luni.”

5 Această ultimă dispoziție a fost transpusă în dreptul german de articolul 3 din Zulassungsverordnung für Kassenzahnärzte (Regulamentul privind condițiile de eligibilitate în vederea practicării ca medic stomatolog, denumit în continuare „regulamentul german”) care prevede că înscrierea în registrul medicilor stomatologi recunoscuți este subordonată recunoașterii statutului de medic stomatolog, pe de o parte și încheierii unui stagiu de pregătire de doi ani, pe de altă parte. Cu toate acestea, medicii stomatologi care au obținut o diplomă recunoscută în dreptul comunitar într-un alt stat membru și care au solicitat să fie înscriși după data de 30 iunie 1986 sunt scutiți de condiția stagiului de pregătire. Pentru cei care și-au introdus cererea înainte de această dată, stagiul de pregătire este de șase luni.

6 Domnul Haim este un resortisant italian, titular al unei diplome de medic stomatolog emise în 1946 de către Universitatea din Istanbul din Turcia. La 18 septembrie 1981, acesta a obținut din partea Regierungspraesident din Arnsberg recunoașterea statutului său de medic

stomatolog în Republica Federală Germania, ceea ce i-a permis exercitarea profesiei sale cu titlu privat pe acest teritoriu.

7 În 1982, diploma turcă a domnului Haim a fost recunoscută de către ministru belgian al Educației Naționale și al Culturii Franceze ca fiind echivalentă cu „diplôme légal belge de licencié en science dentaire”. Datorită acestei echivalențe, domnul Haim a lucrat la Bruxelles timp de opt ani în calitate de medic stomatolog al unui sistem de securitate socială.

8 În 1988, domnul Haim a încercat să obțină, din partea KVN, înscrierea sa în registrul medicilor stomatologi pentru a putea fi eligibil în vederea practicării ca medic stomatolog în cadrul unui sistem de securitate socială. La 10 august 1988, KVN a refuzat această înscriere, pe motiv că domnul Haim nu încheiase stagiul de pregătire de doi ani solicitat de regulamentul german. Acțiunea introdusă împotriva acestei decizii a fost respinsă în mod succesiv, la 28 martie 1990, de către Sozialgericht Duesseldorf și, la 24 octombrie 1990, de către Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen.

9 Domnul Haim a introdus un recurs în fața Bundessozialgericht pentru ca aceasta să declare că, în temeiul articolului 20 din Directiva 78/686, acesta era scutit de obligația de a realiza stagiul de pregătire de doi ani prevăzut de regulamentul german. Având îndoieli cu privire la interpretarea dreptului comunitar, Bundessozialgericht a decis să suspende judecata și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 20 din Directiva Consiliului din 25 iulie 1978 privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și a altor titluri de calificare oficială ca medic stomatolog, inclusiv măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului de stabilire și a libertății de a presta servicii (Directiva 78/686/CEE - JO 1978, nr. L 233, p. 1) trebuie să fie interpretat în sensul că statele membre care impun resortisanților lor efectuarea unui stagiul de pregătire pentru a fi recunoscuți ca medici stomatologi într-un sistem de securitate socială mai pot, după 1986, să impună aceeași obligație și resortisanților altor state membre, atunci când aceștia sunt deja autorizați să își exercite profesia în statul membru de stabilire în conformitate cu dreptul național al acestui stat, chiar și atunci când aceștia nu dețin nicio diplomă care trebuie recunoscută în temeiul acestor directive?

2) În cazul unui răspuns negativ, această dispoziție conferă dreptul de a fi recunoscut fără a fi nevoie de efectuarea unui stagiul de pregătire pentru resortisanții altor state membre care dețin o diplomă, emisă de către un stat terț, care a fost recunoscută de către un alt stat membru ca echivalentă cu o diplomă a cărui denumire este prevăzută în directivă, și care a fost dobândită în conformitate cu dispozițiile sale legale?

3) În cazul unui răspuns negativ, articolul 52 din Tratatul CEE permite să se refuze recunoașterea calității de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială a unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține nicio diplomă care să intre sub incidența domeniului de aplicare a directivei dar care a fost autorizat să își exercite profesia în alt stat membru și în statul de stabilire, pe motiv că persoana în cauză nu a efectuat stagiul de pregătire prevăzut, fără a verifica dacă experiența profesională pe care această persoană deja a dobândit-o poate fi considerată ca îndeplinind această condiție total sau parțial?”

Cu privire la prima întrebare

10 Prin prima întrebare, instanța de trimitere urmărește, în esență, să afle dacă articolul 20 din Directiva 78/686 interzice unui stat membru să impună unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține nicio diplomă menționată la articolul 3 din această directivă, un stagiul

de pregătire în vederea recunoașterii sale în calitate de medic stomatolog al unui sistem de securitate socială, chiar dacă acesta este autorizat să își exercite profesia pe teritoriul primului stat.

11 Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să se analizeze dispoziția menționată anterior în contextul său legislativ.

12 Articolul 20 face parte din capitolul care cuprinde dispozițiile finale ale Directivei 78/686 și se raportează doar la cazul special al al practicării ca medic stomatolog din sistemul de securitate socială. Interdicția, adoptată prin articolul 20, de a impune o condiție de stagiu resortisanților comunitari după data de 30 iunie 1986 se explică prin faptul că diplomele resortisanților statelor membre, astfel cum sunt enumerate la articolul 3 din Directiva 78/686, prezintă, la expirarea perioadei de opt ani după data notificării directivei, toate garanțiile în ceea ce privește condițiile de formare ale titularilor lor.

13 În schimb, în timpul acestei perioade, articolul 20, plecând de la ideea că garanțiile care rezultă din formarea teoretică și practică prevăzută de Directiva 78/687 nu pot fi încă disponibile, recunoaște statelor membre dreptul de a impune efectuarea unui stagiu de pregătire de o durată de maxim șase luni, în cazul în care acestea mențin această condiție pentru proprii săi resortisanți.

14 Domnul Haim susține faptul că, în calitate de resortisant al unui stat membru și fiind autorizat să exercite stomatologia în Republica Federală Germania, nu trebuie să efectueze stagiul prevăzut de această dispoziție. În opinia sa, este lipsit de importanță faptul că și-a făcut formarea într-un stat terț.

15 Acest argument nu poate fi reținut.

16 Într-adevăr, în cazul în care era suficient, pentru a fi scutit de stagiul de pregătire, de a fi resortisant al unui stat membru și de a fi exercitat profesia într-un stat din Comunitate în decursul unei anumite perioade de timp, fără a fi nevoie să se îndeplinească nicio condiție suplimentară în ceea ce privește formarea, Directiva 78/686 nu ar fi stabilit distincția între resortisanții comunitari care solicită să fie recunoscuți înainte de expirarea unui termen de opt ani începând cu data notificării acestei directive și cei care solicită să fie recunoscuți ulterior. Articolul 20 se întemeiază chiar pe această distincție, care este în conformitate cu sistemul Directivelor 78/686 și 78/687.

17 Rezultă de aici că domeniul de aplicare a articolului 20 este același cu cel al directivei din care face parte și nu vizează decât pe titularii unei diplome emise de către statele membre.

18 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 20 nu interzice unui stat membru să impună unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține niciuna din diplomele menționate la articolul 3 din această directivă, efectuarea unui stagiu de pregătire în vederea recunoașterii calității sale de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială, chiar dacă acesta este autorizat să își exercite profesia pe teritoriul primului stat.

Cu privire la a doua întrebare

19 Prin cea de-a doua întrebare, instanța de trimitere încearcă să afle dacă articolul 20 din Directiva 78/686 îl scutește de stagiul de pregătire pe resortisantul unui stat membru care deține o diplomă emisă de către un stat terț, atunci când această diplomă a fost recunoscută de

către un alt stat membru ca fiind echivalentă cu o diplomă menționată la articolul 3 din această directivă.

20 Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să se facă trimitere la articolul 1 alineatul (4) din Directiva 78/687, care prevede că directiva menționată anterior

„nu aduce atingere în nici un fel posibilității statelor membre de a acorda pe teritoriul lor, conform reglementărilor lor, accesul la activitățile de medic stomatolog și exercitarea acestora titularilor de diplome, certificate sau alte titluri de calificare, care nu au fost obținute într-un stat membru.”

21 Rezultă din acest text că, astfel cum a indicat Curtea în Hotărârea din aceeași dată, Tawil-Albertini (cauza C-154/93, nepublicată încă în Recueil, considerentul 13), recunoașterea de către un stat membru a diplomelor emise de către statele terțe, chiar dacă acestea au fost recunoscute ca fiind echivalente într-unul sau mai multe state membre, nu le obligă și pe celelalte state membre.

22 Prin urmare, este necesar să se răspundă la cea de-a doua întrebare preliminară că articolul 20 din Directiva 78/686 nu îl scutește de stagiul de pregătire pe resortisantul unui stat membru care deține o diplomă emisă de către un stat terț, atunci când această diplomă a fost recunoscută de către un alt stat membru ca fiind echivalentă cu o diplomă menționată la articolul 3 din această directivă.

Cu privire la a treia întrebare

23 Prin cea de-a treia întrebare, instanța de trimitere solicită să se răspundă dacă articolul 52 din tratat permite autorităților competente ale unui stat membru să refuze recunoașterea calității de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține nicio diplomă menționată la articolul 3 din Directiva 78/686, dar care a fost autorizat să își exercite și chiar și-a exercitat profesia, atât în primul, cât și în al doilea stat membru, pe motiv că acesta nu a efectuat stagiul de pregătire prevăzut de legislația primului stat, fără a verifica dacă această condiție trebuie să fie considerată ca fiind îndeplinită total sau parțial, având în vedere experiența profesională dobândită.

24 Articolul 52 din tratat vizează eliminarea restricțiilor din calea libertății de stabilire a resortisanților unui stat membru pe teritoriul unui alt stat membru.

25 O situație precum cea în speță, în care un resortisant comunitar face uz de libertatea, conferită de tratat, de a se stabili într-un stat membru altul decât cel al cărui cetățenie o deține, intră sub incidența domeniului de aplicare a acestei dispoziții.

26 După cum a indicat deja Curtea în Hotărârea din 7 mai 1991, Vlassopoulou (cauza C-340/89, Rec. p. I-2357, considerentul 15), chiar și în cazul în care se aplică, fără nicio discriminare pe motiv de cetățenie, condițiile naționale referitoare la calificare pot avea ca efect împiedicarea exercitării, de către resortisanții celorlalte state membre, a dreptului de stabilire care le este garantat de articolul 52 din tratat. Astfel putea fi cazul atunci când normele naționale în cauză făceau abstracție de cunoștințele și calificările deja dobândite de către persoana interesată într-un alt stat membru.

27 În aceeași hotărâre (considerentul 16), Curtea a considerat, de asemenea, că este de competența unui stat membru, sesizat cu o cerere de autorizare privind exercitarea unei profesii la care accesul este, în conformitate cu legislația națională, subordonat deținerii unei

diplome sau a unei calificări profesionale, să ia în considerare diplomele, certificatele și alte titluri de calificare pe care persoana interesată le-a obținut, în scopul de a exercita aceeași profesie într-un alt stat membru, făcând o comparație între competențele atestate de aceste diplome și cunoștințele și calificările prevăzute de normele naționale.

28 Prin aplicarea aceluiași principiu, este necesar să se considere în speță, că autoritățile naționale competente trebuie, pentru a verifica dacă obligația stagiului prescris de reglementările naționale este îndeplinită, să țină seama de experiența profesională a reclamantului în acțiunea principală, inclusiv cea pe care acesta a dobândit-o în calitate de medic stomatolog recunoscut într-un sistem de securitate socială într-un alt stat membru.

29 Prin urmare, este necesar să se răspundă la cea de-a treia întrebare adresată că articolul 52 din tratat nu permite autorităților competente ale unui stat membru să refuze recunoașterea calității de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține nicio diplomă menționată la articolul 3 din Directiva 78/686, dar care a fost autorizat să își exercite și chiar și-a exercitat profesia, atât în primul, cât și în al doilea stat membru, pe motiv că persoana în cauză nu a efectuat stagiul de pregătire prevăzut de legislația primului stat, fără a verifica dacă, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce măsură experiența pe care persoana interesată o justifică deja corespunde celei solicitate de această legislație.

Cu privire la cheltuielile de judecată

30 Cheltuielile efectuate de Comisia Comunităților Europene, care a prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Bundessozialgericht, prin ordonanța din 20 mai 1992, declară:

1) Articolul 20 din Directiva 78/686/CEE a Consiliului din 25 iulie 1978 privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și a altor titluri de calificare oficială ca medic stomatolog, inclusiv măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului de stabilire și a libertății de a presta servicii, nu interzice unui stat membru să impună unui resortisant al unui alt stat membru, care nu deține niciuna din diplomele menționate la articolul 3 din această directivă, efectuarea unui stagiul de pregătire în vederea recunoașterii calității sale de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială, chiar dacă acesta este autorizat să își exercite profesia pe teritoriul primului stat.

2) Articolul 20 din Directiva 78/686/CEE nu îl scutește de stagiul de pregătire pe resortisantul unui stat membru care deține o diplomă emisă de către un stat terț, atunci când această diplomă a fost recunoscută de către un alt stat membru ca fiind echivalentă cu o diplomă menționată la articolul 3 din această directivă.

3) Articolul 52 din Tratatul CEE nu permite autorităților competente ale unui stat membru să refuze recunoașterea calității de medic stomatolog într-un sistem de securitate socială unui resortisant dintr-un alt stat membru, care nu deține nicio

diplomă menționată la articolul 3 din Directiva 78/686/CEE, dar care a fost autorizat să își exercite și chiar și-a exercitat profesia, atât în primul, cât și în al doilea stat membru, pe motiv că persoana în cauză nu a efectuat stagiul de pregătire prevăzut de legislația primului stat, fără a verifica dacă, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce măsură experiența pe care persoana interesată o justifică deja corespunde celei solicitate de această legislație.

Due

Díez de Velasco

Edward

Kakouris
Schockweiler

Joliet

Zuleeg

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 9 februarie 1994.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due